

СТАТИСТИЧНИЙ МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ СТИЛЕРОЗМЕЖУВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ ГРУПИ ГУБНИХ ФОНЕМ У СИСТЕМІ АНГЛІЙСЬКИХ СТИЛІВ

© Хомицька І. Ю., Теслюк В. М., 2016

Статистичним методом визначено фоностатистичні характеристики групи губних фонем за матеріалами текстів функціональних стилів англійської мови (художнього, розмовного, газетного, наукового). Встановлено істотні та випадкові відмінності за цією групою фонем між зіставленими стилями для статистичному аналогу фонологічної підсистеми системи досліджуваних стилів. Запропоновано модель, яка репрезентує здатність губних фонем розмежовувати стилі у трьох випадках позиції фонем в слові.

Ключові слова: фоностатистичні характеристики текстів, стилерозмежувальна здатність групи губних фонем.

In the present paper the phonostatistical characteristics of labial phoneme group have been determined by a mathematical statistical method on the material of texts from English functional styles (belles-lettres, colloquial, newspaper, scientific). Essential and unessential differences among the texts compared for the given group of phonemes have been established in the statistical analogue of the phonological subsystem of the researched style system. The models proposed represent style-differentiating capability of labial phoneme group for three cases of the position of a phoneme in a word.

Key words: phonostatistical characteristics of a text, style-differentiating capability of labial phoneme group.

Вступ. Загальна постановка проблеми

Моделювання фоностатистичних структур системи функціональних стилів англійської мови є малодослідженою проблемою і потребує поглибленого вивчення. Актуальним є визначення фоностатистичних характеристик груп приголосних фонем (у цьому дослідженні групи губних фонем) певного тексту, за якими можна встановити його приналежність до певного класу текстів (стилю, підстилю) у фонологічній підсистемі системи функціональних стилів англійської мови. Застосовуючи комплексний підхід, ми пропонуємо вирішувати проблему встановлення приналежності тексту до певного класу текстів визначенням домінантного фактора у зіставленні текстів, яке розглядається. Розглядаються фактори стилю, підстилю, мови та авторської манери написання.

Новизною дослідження є визначення ступеня взаємодії факторів: 1) мови і стилю; 2) стилю і підстилю; 3) стилю і авторської манери написання для групи губних фонем. Досліджувану групу губних фонем розглядають як елемент фоностатистичної структури, яка складається із середніх частот цієї групи отриманих для художнього (поезія, художня проза, драма), розмовного, газетного та наукового стилів.

Об'єктом дослідження є процес визначення статистичних структур групи губних фонем у системі художнього, розмовного, газетного та наукового стилів.

Предметом дослідження є статистичний метод визначення ступеня дії факторів мови, стилю, підстилю та авторської манери написання в процесі взаємодії статистичних структур групи губних фонем в системі досліджуваних стилів.

Матеріалом дослідження є тексти з художнього, розмовного, газетного та наукового стилів.

Аналіз публікацій

Це дослідження ґрунтується на напрацюваннях Г. Альтмана, І. Кульчицького, В. Левицького, В. Перебийніс [1, 3, 4, 6]. У зазначених роботах дослідники вивчали ефективність застосування статистичного методу у функціональній стилістиці, визначали характерні для кожного стилю фоностатистичні параметри. Недоліком цих досліджень є неврахування ступеня взаємодії факторів мови, стилю, підстилю та манери написання, в результаті чого отримані статистичні характеристики з недостатньою точністю визначають диференційні ознаки досліджуваних стилів. У нашому дослідженні зроблено спробу побудувати модель статистичного аналога фонологічної підсистеми системи досліджуваних функціональних стилів. Модель побудовано на трьох рівнях: 1) рівень визначення ступеня дії фактора авторської манери написання (зіставлення текстів однієї тематики, але різних авторів); 2) рівень визначення ступеня дії факторів підстилю і стилю (зіставлення текстів поезії, художньої прози та драматургії); 3) рівень визначення ступеня дії факторів мови і стилю (зіставлення текстів різних функціональних стилів). Запропонований підхід дає змогу з більшою точністю визначити диференційні ознаки стилів.

Метою дослідження є встановлення статистичних параметрів групи губних фонем, за якими можна встановити авторство та приналежність досліджуваного тексту англійської мови до певного стилю чи підстилю.

Для досягнення поставленої мети застосовано статистичний метод, алгоритм якого розглянуто у попередніх статтях [8–14].

Подаючи короткий виклад застосованого методу, зазначимо, що у роботі:

- 1) встановлено відповідність середніх частот групи губних фонем нормальному розподілу Лапласа–Гаусса (критерій Пірсона, спрощений критерій Романовського) [2, 5, 7];
- 2) встановлено достатній обсяг робочої вибірки для отримання достовірної інформації про генеральну сукупність (критерій Стюдента);
- 3) розмежовано стилі за середніми частотами групи губних фонем (критерій Стюдента) [6].

Результати дослідження

Істотні відмінності між зіставленими текстами встановлено оцінюванням різниці типу $\bar{x}_1^\alpha - \bar{x}_2^\alpha$ де \bar{x}_1^α і \bar{x}_2^α репрезентують досліджувані стилі, які порівняно за фіксованою групою фонем α .

Використано критерій Стюдента:

$$t = \frac{\bar{x}_1^a - \bar{x}_2^a}{s} \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}, \quad (1)$$

$$S^2 = \frac{\sum_{i=1}^{n_1} (x_{1i}^a - \bar{x}_1^a)^2 + \sum_{i=1}^{n_2} (x_{2i}^a - \bar{x}_2^a)^2}{n_1 + n_2 - 2}, \quad (2)$$

де n_1 – кількість порцій 1-ої вибірки; n_2 – кількість порцій 2-ї вибірки; x_{1i}^a – частота середини інтервалу 1-ї вибірки; x_{2i}^a – частота середини інтервалу 2-ї вибірки; \bar{x}_1^a – середня частота 1-ї вибірки; \bar{x}_2^a – середня частота 2-ої вибірки, число степенів вільності $u = 31 + 31 - 2 = 60$, S – незміщена оцінка дисперсії. Відмінності є істотними при рівні значущості $2Q < 5\%$ і випадковими при $2Q > 5\%$.

Розглянемо результати отримані для групи губних фонем у випадку довільної позиції фонему в слові.

Порівнянням текстів розмовного стилю і поезії Дж. Г. Байрона встановлено випадкові розходження – $2Q > 20\%$. Дія фактора мови є сильнішою від дії фактора стилю. Відносна схожість текстів зумовлена спільними елементами фонематичного наповнення.

Слабшу, ніж у попередньому випадку, схожість – $2Q > 5\%$ отримано при зіставленні текстів розмовного стилю і поезії Т. Мура. Можна припуститися, що поезія Мура меншою мірою маркована розмовними елементами, ніж поезія Байрона.

Дію фактора стилю встановлено під час порівняння текстів розмовного стилю і художньої прози Байрона – $2Q < 5\%$. Істотні відмінності зумовлені маркованістю елементами експресії текстів художньої прози.

Однакові з попередніми результати одержано при зіставленні текстів розмовного стилю і драми Б. Шоу – $2Q < 5\%$. Лексичні одиниці ірландської говірки спричинили зазначені істотні розходження.

За результатами зіставлень текстів розмовного стилю з текстами художнього стилю – поезією, художньою прозою та драмою – дію фактора стилю встановлено при порівнянні текстів розмовного стилю з текстами художньої прози та драми, дію фактора мови – при зіставленні текстів розмовного стилю з текстами поезії.

Випадкові відмінності ($2Q > 50\%$) встановлено при порівнянні текстів розмовного стилю з текстами газетного стилю. Дія фактора мови зумовлена схожістю фонематичного наповнення лексичних одиниць зіставлених текстів.

Отримано істотні розбіжності ($2Q < 5\%$) при зіставленні текстів розмовного і наукового стилів. Дія фактора стилю спричинена маркованістю текстів наукового стилю термінологією з галузі технічної фізики.

Дію фактора підстилю встановлено при порівнянні текстів художньої прози і поезії Байрона – $2Q, 5\%$. Строга організація структури вірша накладає обмеження на вживання певних лексичних одиниць. Поет підбирає лексеми, які мають певну кількість складів та певні фонемати для творення силаботонічних структур під час римування.

Істотні розходження отримано при зіставленні текстів драми Шоу з поезією Байрона – $2Q < 1\%$. Дію фактора підстилю спричинено специфікою мовлення драми, з одного боку, та поезії Байрона – з іншого. Ірландське діалогічне мовлення протиставлене мелодійному поетичному мовленню поета-романтика Байрона.

Випадкові відмінності – $2Q > 10\%$ – виявлено під час порівняння текстів поезії Байрона і газетного стилю. Дію фактора мови зумовило фонематичне наповнення зіставлених текстів, в яких вжито лексичні одиниці різних лексико-семантичних груп із схожим складом фонем.

Значні істотні розходження – $2Q < 0,1\%$ визначено при зіставленні текстів поезії Байрона і наукового стилю. Лексичні одиниці поетичного мовлення, які забезпечують евфонічний ефект, протиставлено високочастотним елементам терміносистеми з галузі технічної фізики.

Високий ступінь схожості – $2Q > 20\%$ – виявлено під час порівняння текстів художньої прози Байрона і поезії Мура. Подібність фонематичного наповнення лексичних одиниць та потрапляння лексичних елементів художньої прози в поезію зумовили високий ступінь дії фактора мови.

При порівнянні текстів поезії Мура і драми Шоу встановлено істотні відмінності – $2Q < 0,1\%$. Розходження спричинено, з одного боку, мелодійністю та близькістю до народної пісні поезії Мура, яка наклала певні обмеження на підбір лексичних одиниць та з іншого боку, маркованістю лексемами із суспільно-політичної сфери і елементами ірландської говірки драми Шоу.

Дія фактора стилю переважає дію фактора мови – $2Q < 5\%$ у зіставленні текстів поезії Мура і газетного стилю. Істотні розходження зумовлено маркованістю суспільно-політичною лексикою газетного стилю.

Високий ступінь дії фактора стилю – $2Q < 5\%$ – виявлено під час порівняння текстів поезії Мура і газетного стилю. Висока частота технічних термінів спричинила зазначені істотні відмінності.

Схожість текстів поезії Байрона і Мура підтверджена встановленими випадковими відмінностями – $2Q = 20\%$. Дія фактора підстилю є сильнішою від дії фактора авторської манери написання. Приналежність до одного літературного напрямку – романтизму зумовила спільне лексичне наповнення: елементи розмовного мовлення, архаїзми, лексеми античної, міфологічної та біблійної тематики.

Значні істотні розходження – $2Q < 0,1\%$ – встановлено при зіставленні текстів художньої прози Байрона і драми Шоу. Лексеми різної тематики, елементи ірландської говірки та діалогічна форма мовлення драми спричинили відносно сильну дію фактора підстилю.

Істотні відмінності – $2Q < 0,5\%$ – виявлено під час порівняння текстів художньої прози Байрона і газетного стилю. Дію фактора стилю зумовлено елементами експресії художньої прози та лексемами суспільно-політичної тематики газетного стилю.

Фактор стилю діє сильно – $2Q < 0,1\%$ у порівнянні текстів художньої прози Байрона і наукового стилю. Маркованість технічною термінологією є диференційною ознакою, за якою тексти відрізняються істотно.

Тексти драми Шоу істотно відрізняються від текстів газетного стилю – $2Q < 1\%$. Лексеми суспільно-політичної лексики вжито в обох вибірках, однак їх частота вища у текстах газетного стилю. Експресивні елементи, діалогічна форма викладу та лексеми ірландської говірки спричинили сильнішу дію фактора стилю.

Сильну дію фактора мови – $2Q > 20\%$ – визначено порівняно з текстами драми Шоу і наукового стилю. Встановлені випадкові відмінності можна інтерпретувати як високий ступінь схожості фонематичного наповнення тематично різних лексико-семантичних груп.

Незначну дію фактора мови – $2Q < 5\%$ встановлено при зіставленні текстів газетного і наукового стилів. Термінологічні групи лексем тематично відмінні, однак, схоже фонематичне наповненн нівелює лексико-семантичні розбіжності.

Аналіз поданих вище зіставлень досліджуваних текстів дає змогу зробити висновок, що істотні відмінності встановлено у 13 порівняннях, а випадкові – у 8. Розглянемо результати дослідження випадкових розходжень на трьох рівнях статистичного аналога фонологічної підсистеми системи досліджуваних стилів. На рівні дії фактора авторської манери написання визначено схожість текстів поезії Байрона і Мура, яка зумовлена характерними рисами поезії романтизму. На рівні дії фактора підстилю розходження у текстах художньої прози Байрона і поезії Мура є неістотними. Схожість фонематичного наповнення спричинила сильнішу дію фактора художнього стилю, ніж підстилю поезії. На рівні дії фактора стилю схожість визначено у зіставлених текстах розмовного стилю і художньої прози Байрона, поезії Мура, газетного стилю; поезії Байрона та газетного стилю; наукового стилю і драми Шоу, газетного стилю. Для 13 пар зіставлень розходження є істотними і мають диференційний характер.

Результати попарних зіставлень досліджуваних текстів для випадку довільної позиції фонемі в слові подано у табл. 1 і 2.

Таблиця 1

Істотні відмінності досліджуваних текстів за групою губних фонем для випадку довільної позиції фонемі в слові

Діючий фактор	Зіставлені тексти
Фактор авторської манери написання	–
Фактор підстилю	ПзМ-Др; Пр-Др; ПзБ-Пр; ПзБ-Др
Фактор стилю	РС-Пр; РС-Др; РС-НС; ПзБ-НС; ПзМ-ГС Др-ГС; ПзМ-НС; Пр-ГС; Пр-НС

Таблиця 2

Випадкові відмінності досліджуваних текстів за групою губних фонем для випадку довільної позиції фонемі в слові

Діючий фактор	Зіставлені тексти
Фактор мови	РС-ПзБ; РС-ПзМ; РС-ГС; ПзБ-ГС; Др-НС; ГС-НС
Фактор підстилю	–
Фактор стилю	ПзБ– ПзМ Пр– ПзМ

У таблицях використано такі позначення: ПзБ – поезія Дж. Г. Байрона, ПзМ – поезія Т. Мура, Пр – художня проза Дж. Г. Байрона, Др – драматургія Б. Шоу, РС – розмовний стиль, ГС – газетний стиль, НС – науковий стиль.

Розглянемо результати зіставлення стилів для випадку позиції фонем на початку слова. Як і у попередньому випадку, при порівнянні текстів розмовного стилю і художньої прози Байрона визначено випадкові розходження – $2Q > 10\%$. Схожість фонематичного наповнення та потрапляння елементів розмовного стилю в поезію Байрона зумовили сильнішу дію фактора мови.

Сильнішу, ніж у попередньому порівнянні – $2Q > 80\%$, дію мовного фактора отримано при зіставленні текстів розмовного стилю і поезії Мура. Вищий ступінь проникнення лексем розмовного стилю та більша схожість фонематичного наповнення спричинили зазначені випадкові відмінності.

Дію фактора стилю – $2Q < 5\%$ виявлено при порівнянні текстів розмовного стилю і художньої прози Байрона. Різна тематика лексико-семантичних груп зіставлених текстів та специфіка елементів експресії зумовили істотні відмінності. Сильнішу, ніж у попередньому випадку, дію фактора стилю – $2Q < 1\%$ – встановлено при порівнянні текстів розмовного стилю і драми Шоу. Очевидно, відмінність фонематичного наповнення є більша.

При зіставленні текстів розмовного і газетного стилів, на відміну від випадку довільної позиції фонем в слові, визначено істотні відмінності – $2Q < 2\%$. Дія фактора стилю зумовлена різною тематикою лексико-семантичних груп.

У даному випадку позиції фонем в слові дія фактора стилю є сильнішою, ніж у попередньому випадку – $2Q < 0,1\%$ при порівнянні текстів розмовного і наукового стилів. Несхожість фонематичного наповнення виражена більшою мірою.

Тексти поезії і художньої прози Байрона відрізняються більшою мірою, ніж у попередньому випадку позиції фонем в слові – $2Q < 5\%$. Силаботонічна організація поезії обмежила потрапляння значної кількості лексем, які часто вживаються у художній прозі. Тому у даному зіставленні переважає дія фактора стилю.

Порівнянням текстів поезії Байрона і драми Шоу встановлено істотні відмінності, які за значенням збігаються з даними, отриманими у попередньому випадку – $2Q < 0,1\%$. Значні істотні відмінності спричинені дією фактора підстилю, який зумовлює розбіжності англійського та ірландського розмовного мовлення і структуру організації поезії і драми.

Зіставленням текстів поезії і газетного стилю виявлено значні істотні розходження – $2Q < 0,1\%$. Ці результати відрізняються від результатів, одержаних для випадку довільної позиції фонем в слові – $2Q > 10\%$. У цьому випадку дія фактора стилю є сильнішою від дії фактора мови. Фонематичне наповнення відрізняється істотно і має диференційний характер.

Значний вплив фактора стилю – $2Q < 0,1\%$ – виявлено порівнянням текстів поезії Байрона і наукового стилю. Встановлені істотні відмінності за значенням збігаються із відмінностями, виявленими для випадку довільної позиції фонем в слові. Маркованість текстів наукового стилю лексемами терміносистеми технічної фізики та відсутність цих елементів у текстах поезії зумовили зазначені істотні розходження.

Тексти художньої прози Байрона та поезії Мура відрізняються істотно – $2Q < 0,15\%$. Ці результати є протилежними статистичним даним, отриманим у випадку довільної позиції фонем в слові – $2Q > 20\%$. Дія фактора підстилю переважає дію фактора стилю. Структурні особливості художньої прози і поезії спричинили зазначені істотні відмінності.

Поезія Мура істотно відрізняється від драми Шоу – $2Q < 0,1\%$ у цьому та попередньому випадках позиції фонем в слові. Істотні розбіжності зумовлені дією фактора підстилю. Ліризм, мелодійність та плавність поезії Мура зіставлено з прозовим текстом драми, в якому вжито лексику суспільно-політичної тематики та лексеми ірландського розмовного мовлення.

Сильнішу, ніж у попередньому випадку ($2Q < 5\%$), дію фактора стилю – $2Q < 0,1\%$ – встановлено під час порівняння текстів поезії Мура і газетного стилю. Статистичні дані мають диференційний характер, відображаючи істотні розбіжності, спричинені маркованістю лексемами характерними для газетного стилю та немаркованістю ними текстів поезії Мура.

Збіг результатів для довільної позиції фонемі в слові та позиції фонемі на початку слова – $2Q < 0,1\%$ – спостерігаємо, зіставляючи тексти поезії Мура і наукового стилю. Встановлені істотні відмінності репрезентують сильну дію фактора стилю, яка зумовлена вживанням різних лексико-семантичних груп. Проаналізувавши результати попарного порівняння текстів, можна твердити, що істотні відмінності встановлено у 16 зіставленнях текстів, а випадкові – у 5. Структура статистичного аналога фонологічної підсистеми системи досліджуваних стилів для випадку позиції фонемі на початку слова представлена двома рівнями: рівнем дії фактора авторської манери написання та рівнем дії фактора стилю. На першому рівні встановлено схожість поезії поетів-романтиків одного історичного періоду – Байрона і Мура. На другому рівні виявлено схожість фонематичного наповнення текстів розмовного стилю та поезії Байрона і Мура, газетного стилю та художньої прози Байрона і драми Шоу.

Результати попарних порівнянь досліджуваних текстів для випадку позиції фонемі на початку слова наведено у табл. 3 і 4.

Таблиця 3

Істотні відмінності досліджуваних текстів за групою губних фонем для випадку позиції фонемі на початку слова

Діючий фактор	Зіставлені тексти
Фактор авторської манери написання	–
Фактор підстилю	ПзБ-Пр; Пр-ПзМ; ПзМ-Др; Пр-Др; ПзБ-Др
Фактор стилю	РС-Пр; РС-Др; РС-НС; РС-ГС; ПзБ-ГС; ПзБ-НС; ПзМ-ГС; Пр-НС; Др-НС; ПзМ-НС; ГС-НС

Таблиця 4

Випадкові відмінності досліджуваних текстів за групою губних фонем для випадку позиції фонемі на початку слова

Діючий фактор	Зіставлені тексти
Фактор мови	РС-ПзБ; РС-ПзМ; Пр-ГС; Др-ГС
Фактор підстилю	ПзБ– ПзМ
Фактор стилю	–

Результати дослідження для випадку позиції фонемі в кінці слова.

Високий ступінь схожості – $2Q > 20\%$ встановлено під час зіставлення текстів розмовного стилю і поезії Барона. Дія фактора стилю є сильніша від дії фактора мови. Неістотні, випадкові відмінності зумовлені спільними лексемами розмовного мовлення. Результати збігаються із даними одержаними для двох розглянутих випадків позиції фонемі в слові.

Збіг результатів для трьох випадків позиції фонемі в слові отримано внаслідок порівняння текстів розмовного стилю і поезії Мура. Випадкові відмінності – $2Q > 10\%$ спричинені дією фактора мови. Близькість поезії Мура з народною піснею уможливила використання лексем розмовного мовлення, які зумовили схожість фонематичного наповнення зіставлених текстів.

Тексти розмовного стилю відрізняються істотно від текстів художньої прози Байрона – $2Q < 0,5\%$ у випадку позиції фонемі в кінці слова. Фактор стилю діє сильніше, ніж фактор мови у трьох випадках позиції фонемі в слові. Елементи експресії є тими розрізняльними лексичними

одинацями, якими є марковані тексти художньої прози Байрона і немарковані тексти літературної різновидності розмовного стилю.

У порівнянні текстів розмовного стилю і текстів драми Шоу встановлено відносну схожість – $2Q > 10\%$. Неістотні розходження виявлено лише у випадку позиції фонемі в кінці слова. У двох попередніх випадках відмінності є істотними. Дію фактора мови спричинили наявні в обох текстах лексеми розмовного мовлення із схожим фонематичним наповненням.

Дію фактора мови виявлено при зіставленні текстів розмовного і газетного стилів. Випадкові відмінності – $2Q > 5\%$ визначено у випадку позиції фонемі в кінці слова. Результати збігаються із даними для випадку довільної позиції фонемі в слові і є протилежними даним для випадку позиції фонемі на початку слова. Спільне лексичне та схоже фонематичне наповнення зумовили зазначені розходження.

Фактор стилю діє сильніше, ніж фактор мови у зіставленні текстів розмовного та наукового стилів у трьох випадках позиції фонемі в слові. У випадку позиції фонемі в кінці слова $2Q < 5\%$. Маркованість та немаркованість технічною термінологією є тією диференційною ознакою, за якою відрізняються тексти зазначених стилів.

Поезія і художня проза Байрона відрізняються істотно – $2Q < 0,1\%$. Дія фактора підстилю переважає дію фактора стилю у трьох випадках позиції фонемі в слові. Специфіка структури поезії зумовлює потрапляння у вірш значно меншої кількості лексем, ніж у прозу, спричиняючи зазначені істотні відмінності.

Аналогічні результати отримано під час порівняння текстів поезії Байрона і драми Шоу: істотні розходження визначено для трьох випадків позиції фонемі в слові. У випадку позиції фонемі в кінці слова $2Q < 0,5\%$. Фактор підстилю діє сильніше, ніж фактор стилю. Різна тематика лексико-семантичних груп зумовила зазначені розбіжності.

Дію фактора мови у випадку позиції фонемі в кінці слова визначено зіставленням текстів поезії Байрона і газетного стилю – $2Q > 20\%$. Результати збігаються з даними, одержаними у випадку довільної позиції фонемі в слові і є протилежними у випадку позиції фонемі на початку слова. Неістотні відмінності зіставлених текстів спричинено схожим фонематичним наповненням лексико-семантичних груп, характерних для різних сфер людської діяльності.

При порівнянні текстів поезії Байрона і наукового стилю встановлено істотні відмінності – $2Q < 1\%$ для випадку позиції фонемі в кінці слова. Дію фактора стилю визначено для трьох випадків позиції фонемі в слові. Маркованість технічною термінологією є тією диференційною ознакою, яка зумовила істотні розбіжності.

Ступінь дії фактора стилю переважає ступінь дії фактора мови у зіставленні текстів художньої прози Байрона і поезії Мура – $2Q > 10\%$. Випадкові відмінності виявлено у цьому випадку та у випадку довільної позиції фонемі в слові. У випадку позиції фонемі на початку слова розбіжності є істотними. Експресивність та образність зіставлених текстів є виражена лексико-семантичними групами із схожим фонематичним наповненням, яке зумовило неістотні відмінності між текстами.

Сильний ступінь дії фактора стилю визначено при порівнянні текстів поезії Байрона і драми Шоу у випадку позиції фонемі в кінці слова – $2Q > 80\%$. Протилежні результати одержано для двох інших випадків позиції фонемі в слові, в яких істотні відмінності спричинені дією фактора підстилю. Тому можна зробити висновок про схожість фонематичного наповнення лише у цьому випадку та про нівелювання характеристик підстилю в межах диференційних ознак художнього стилю.

Аналіз поданих вище попарних зіставлень досліджуваних текстів показав, що ступінь фактора дії авторської манери написання встановлено у трьох випадках позиції фонемі в слові при порівнянні текстів поезії Байрона і Мура. Дію фактора мови та фактора стилю визначено у 9 порівняннях, а фактора мови – у 12. Результати попарних зіставлень досліджуваних стилів для випадку позиції фонемі в кінці слова наведено у табл. 5 і 6.

Істотні відмінності досліджуваних текстів за групою губних фонем для випадку позиції фонему в кінці слова

Діючий фактор	Зіставлені тексти
Фактор авторської манери написання	ПзБ-ПзМ
Фактор підстилю	ПзБ-Пр; ПзБ-Др
Фактор стилю	РС-Пр; РС-НС; ПзБ-НС; ПзМ-ГС Др-ГС; ПзМ-НС; Пр-ГС; Пр-НС; Др-НС

Таблиця 6

Випадкові відмінності досліджуваних текстів за групою губних фонем для випадку позиції фонему в кінці слова

Діючий фактор	Зіставлені тексти
Фактор мови	РС-ПзБ; РС-ПзМ; РС-ГС; ПзБ-ГС; ГС-НС РС-Др
Фактор підстилю	–
Фактор стилю	Пр– ПзМ; ПзМ-Др; Пр-Др

Залежність стилерозмежувальної здатності групи губних фонем від позиції фонему в слові репрезентують подані нижче моделі.

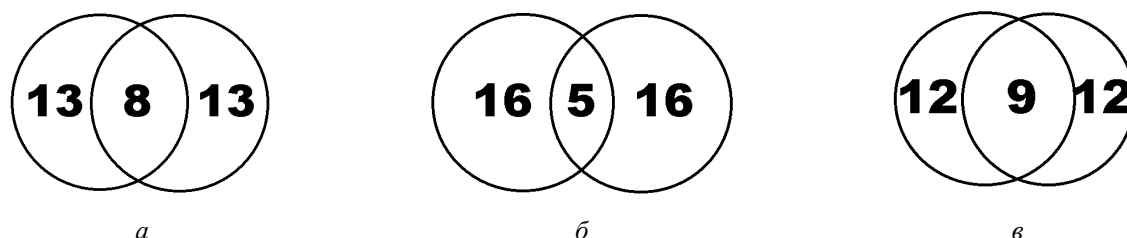

Рис. 1. Стилерозмежувальна здатність групи губних фонем у трьох випадках позиції фонему в слові: а – довільна позиція фонему в слові; б – фонему на початку слова; в – фонему в кінці слова. Істотні відмінності у 13(а); 16(б) і 12(в) парах зіставлених текстів. Випадкові відмінності у 8(а); 9(б) і 6(в) парах зіставлених текстів

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок

Запропонований метод дав змогу визначити істотні та випадкові відмінності між попарно зіставленими досліджуваними текстами за групою губних фонем. Істотні розбіжності відображають дію фактора стилю (при зіставленні текстів різних стилів), дію фактора підстилю (при зіставленні текстів підстилів художнього стилю) та дію фактора авторської манери написання (при зіставленні текстів підстилю поезії). Випадкові відмінності вказують на дію фактора мови (при зіставленні текстів різних стилів); дію фактора підстилю (при зіставленні текстів підстилю поезії) та дію фактора стилю (при зіставленні текстів підстилів художнього стилю). В дослідженні враховано позицію фонему в слові: а) довільна позиція; б) фонему на початку слова; в) фонему в кінці слова. У випадку позиції фонему на початку слова зіставлені тексти відрізняються істотно у найбільшій кількості зіставлень – 16 з 21. У цій позиції встановлено дію факторів стилю, підстилю та мови. Дію фактора авторської манери написання виявлено лише у випадку позиції фонему в кінці слова. У теоретичному аспекті дослідження визначено фоностатистичні характеристики групи губних фонем, за якими досліджувані тексти відрізняються істотно та неістотно у статистичному аналізі фонологічної підсистеми системи досліджуваних функціональних стилів англійської мови -

(художнього, розмовного, газетного, наукового). Щодо практичної цінності можна встановити авторство та приналежність досліджуваного тексту до певного стилю чи підстилю за визначеними середніми частотами групи губних фонем. Дослідження є перспективним у напрямі вивчення фоностатистичних характеристик інших груп приголосних фонем з метою встановлення закономірностей функціонування груп приголосних фонем фонологічної підсистеми системи досліджуваних функціональних стилів англійської мови.

1. Альтман Г. *Мода та істина в лінгвістиці* / Г. Альтман // *Проблеми квантитативної лінгвістики*. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 3–11. 2. Гнеденко Б. В. *Курс теории вероятностей* / Б. В. Гнеденко. – М.: Наука, 1988. – 448с. 3. Кульчицький І. М. *Вибір розміру вибірки для статистичних опрацювань текстів* / І. М. Кульчицький // *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. – 2015. – № 814: *Інформаційні системи та мережі*. – С. 293–299. 4. Левицький В. В. *Квантитативные методы в лингвистике* / В. В. Левицький. – Вінниця: Нова Книга, 2007. – 259 с. 5. Митропольський А. К. *Техника статистических вычислений* / А. К. Митропольський. – М.: Наука, 1971. – 576 с. 6. Перебийніс В. С. *Статистичні параметри стилів* / В. С. Перебийніс. – К.: Наукова думка, 1967. – 240 с. 7. Пиотровский Р. Г. *Математическая лингвистика* / Раймонд Пиотровский, Калдыбай Бектаев, Анна Пиотровская. – М.: Высшая школа, 1977. – 383 с. 8. Хомицька І. Ю. *Диференціація функціональних стилів англійської мови за ранговими показниками середніх частот груп фонем* / Ірина Хомицька // *Гуманітарний вісник. Серія: Іноземна філологія*. – Черкаси: ЧДТУ, 2003. – № 7. – С. 193–196. 9. Хомицька І. Ю. *Моделювання статистичних структур функціональних стилів англійської мови* / І. Ю. Хомицька // *Наукові записки. Вип. 136. – Серія: філологічні науки (мовознавство)*. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 209–213. 10. Хомицька І. Ю. *Статистичний аналіз англійських поетичних текстів* / І. Ю. Хомицька, В. М. Теслюк // *Науковий вісник. НЛТУ України*, – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.2. – С. 350–356. 11. Хомицька І. Ю. *Модель статистичного аналізу процесу функціонування груп англійських приголосних фонем у системі функціональних стилів* / І. Ю. Хомицька, В. М. Теслюк // *Науковий вісник НЛТУ України*. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.3. – С. 364–369. 12. Хомицька І. Ю. *Метод статистичного аналізу функціональних стилів англійської мови на фонологічному рівні* / І. Ю. Хомицька, В. М. Теслюк // *Науковий вісник НЛТУ України*, – Львів: РВВ НЛТУ України, 2015. – Вип. 25.6. – С. 322–328. 13. Хомицька І. Ю. *Метод статистичного аналізу художнього стилю на фонологічному рівні* / І. Ю. Хомицька, В. М. Теслюк // *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. – 2015. – № 814: *Інформаційні системи та мережі*. – С. 326–334. 14. Хомицька І. Ю. *Метод статистичного аналізу текстів драматургії Б. Шоу і розмовного стилю* / І. Ю. Хомицька, В. М. Теслюк // *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. – 2015. – № 286: *Комп’ютерні науки та інформаційні технології*. – С. 161–169.